

ZSÁK ÉVA

A kegyes halál olaszországi kálváriája: Dj Fabo hosszú útja a vágyott békébe

Összefoglalás ♦ *Az eutanázia kérdése hosszú évek óta dilemma Olaszországban. A vita mindig fellángol, amikor egy-egy személyes tragédia napvilágra kerül, de érdemi lépések nem történnek az ügyben. Fabiano Antoniani 2017. február elején bekövetkezett halála, és az azt megelőző törekvései személyes döntésének megvalósítására egy újabb mérföldkövet jelentenek a kérdésben. Halála kapcsán politikai és egyházi állásfoglalás is történt, amelyek talán segíthetik az eutanáziához kapcsolódó problémakör legális rendezését.*

The Italian calvary of a death longed for: Dj Fabo's long journey into his desired peace

Abstract ♦ *The problem of euthanasia has been debated for long years in Italy. The debate becomes heated every time a personal tragedy is revealed, yet, no concrete measures have been taken so far to settle it. Fabiano Antoniani's death at the beginning of February 2017, and his preceding attempts to realise his personal decision represent another milestone in the dilemma. Political and ecclesiastic commitments have been published which may perhaps help legally resolve the euthanasia-related issues.*

„Az orvosok nem azért voltak a világon, hogy halált okozzanak, hanem hogy mindenáron konzerválják az életet.”

Thomas Mann: A Buddenbrook ház

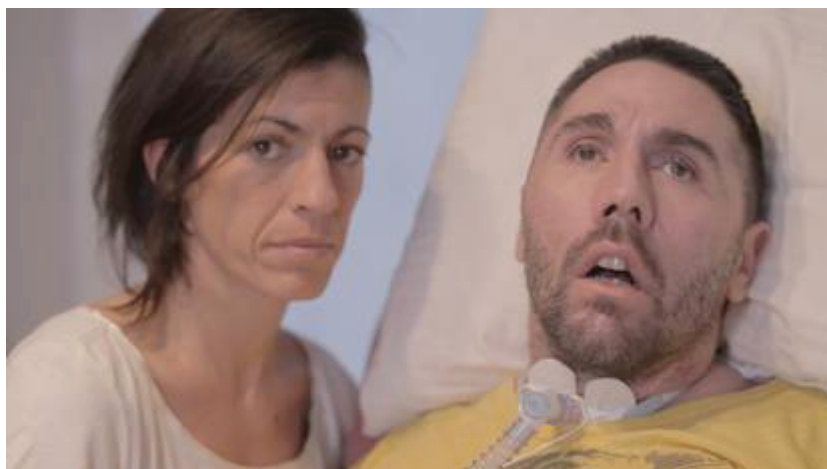
„Fabo 11.40-kor meghalt.” Ez a szomorú, de önmagában még nem rendkívüli hír volt az, amely 2017. február 27-én és az ezt követő napokban mégis akkora visszhangot váltott ki Olaszországban. Hogy miért kavart vihart ez a rövid mondat? Fabo, azaz Fabiano Antoniani alig 40 évesen egy svájci, aktív eutanáziát lehetővé tevő intézményben halt meg, ahol önmaga vetett véget az életének, orvosi segítséggel.

A férfi 2014. júniusában szenvedett olyan súlyos autóbalesetet, amelynek következtében megvakult, és nyaktól lefelé teljesen megbénult. Légzése és táplálkozása gépekhez kötötté vált, bár beszélni még tudott, de csak rövid ideig, nagy nehézséggel. A szenvedélyes motoros, aktív és mozgalmas élettel bíró korábbi zenész egy speciális ágy és egy bénult test foglya lett, amelyből nem volt szabadulás.

Fabo és barátnője a baleset előtt (forrás: milano.corriere.it)

Bár próbálkozott az állapotának a javításával, a bénult végtagokat mozgásra igyekezett bírni, mégsem volt számára segítség. Ahogyan az életének a végét indokoló önéletrajzában mondja: „A napjaimat szenvedés és elkeseredettség járja át, nem találok többé értelmét már az életemnek.” (1)

Fabo és barátnője nem sokkal a férfi halála előtt (forrás: milano.corriere.it)

Ebből a számára elviselhetetlennek érzett létezésből akart szabadulni, amikor a köztársasági elnöktől kérte, hogy meghalhasson. De Olaszországban nincsen mód az eutanáziára, ezért kérése nem talált, nem találhatott elfogadásra. Ezek után vette fel a kapcsolatot az eutanáziát pártoló Luca Coscioni Associazione-val (2), annak képviselőjével, Marco Cappato-val, aki őt aztán elkísérte a Zürich melletti Dignitas nevű magánintézménybe, ahol teljesülhetett a kérése.

Az intézményben a problémát az jelenti, hogy a halálba vágyó embernek önmagának kell tudnia beadni az altatót és a halált kiváltó szert, ám erre Fabo mozgásképtelensége miatt nem volt lehetőség. Mégis született megoldás egy olyan szerkezet formájában, amelyet a szájával volt képes aktiválni és így vetni véget a saját életének. Utolsó óráiban mellette voltak a barátai, az édesanyja és a barátnője is.

„Fabo 11.40-kor meghalt. Egy olyan ország rendelkezéseit tartva ehhez tiszteletben, amely nem a sajátja.”

Ezekkel a szavakkal közölte Marco Cappato február 27-ikén, 11.45-kor a halálhírt.

Bár korábban is voltak visszhangjai Fabo eutanázia kérelmének, ám halálának hírére még hangosabb volt a reakció. A közszolgálati RaiUno csatorna késő esti *Porta a Porta* elnevezésű közéleti vitaműsorában a politika, a bioetika és az eutanáziát propagáló Luca Coscione Associazione képviselői mondták el álláspontjukat a kérdésben. Az alábbiakban a vitaműsorból idézünk. (3)

Ahogyan a műsorvezető ismertetőjéből kiderül, Dj Fabo halála egy megoldatlan politikai és szakmai dilemmához kapcsolódik, annak egy újabb fejezetét adva. Jelenleg éppen hat törvénytervezet is van az olasz parlament előtt, amely az élő végrendelettel (Testamento Biologico) foglalkozik, ám hosszú ideje eredmények nélkül. Hiába a társadalmi nyomás, sem ebben, sem pedig az eutanáziát illetően nincsenek értékelhető politikai törekvések.

A kormányon lévő Partito Democratico képviselője, Luigi Manconi kihangsúlyozza a vitában, hogy nem politikai álláspontot oszt meg, hanem a magánvéleményét. Ebben hangot ad annak, hogy megérti az elkeseredett férfi döntését, és sajnálja, hogy el kellett az országot hagynia ahhoz, hogy meghalhasson kívánsága szerint. A jelenleg ellenzékben lévő, konzervatív - és igazságának elsősorban hangerővel érvényt szerezni igyekvő - Lega Nord-os (Északi Liga) képviselő, Massimiliano Fedriga az élet mindenkori tiszteletéről beszél, arról, hogy az életet bármi áron védeni kell. Az eutanáziát pártoló szervezet képviselőjét, Maria Antonietta Farina Coscioni-t szóhoz sem hagyja jutni, egyszerűen hangosabban beszél nála.

A Sacro Cuore katolikus egyetem bioetika professzora, Antonio Giovacchino Spagnolo tárgyilagosan a bioetikai álláspontot ismerteti a kérdésben. Arra is felhívja a figyelmet, hogy jelenleg Olaszországban nem lehetséges eutanázia. A beszélgetés hevessege nem pusztán az olasz temperamentumnak tulajdonítható, hanem érezhető, mennyire fontos kérdésekre keresik a válaszokat, amelyek sok egyéni sorsot határoznak meg, ezért is igényelnek, igényelnének politikai figyelmet és döntéseket.

A műsorban bemutatott összeállításokból kiderül, hogy csak az elmúlt két évben 225 olasz állampolgár kérte a svájci eutanáziában való részvétel lehetőségét, vállalva az ezzel járó kb. 10 ezer eurónyi költséget is. Egyéni sorsok, tragédiák ezek, amelyekkel magukra maradnak az emberek és a családok.

Február 28-án Marco Cappato visszatért Olaszországba, és – a korábbi kijelentésének megfelelően – feljelentette saját magát a milánói ügyészségen, öngyilkosságban való segítségnyújtásért, amelyért akár 12 év börtönre is ítélik az érvényben lévő rendelkezések szerint. Azért vállalta magára a kísérő szerepét és vitte el autóval a férfit Svájcba, hogy se Fabo családtagjait, se barátait ne vádolhassák bűnrészességgel. Elmondta: megteszi majd újra, amíg lehetősége van másoknak segíteni. Az ellene folyó eljárásban a tanúk kihallgatásánál tartanak a cikk írásának idején.

A másnapi médiában még mindig élénken vitatott téma volt a férfi halála. Az egyik legmegdöbbentőbb, talán legváratlanabb reakció a Vatikánt képviselő Vincenzo Paglia érseke: „Nagy aggodalommal és együttérzéssel vagyok azok iránt, akik azt mondják, 'nem bírom tovább'. Megértem őket. [...] Megvetem azt a társadalmat, amelyik nem tud az egyén mellé állni, nem segít, és nem tudja megmutatni, hogy az egyén fontos, és hogy hasznosnak érezheti magát [az egyén a társadalomban]. Dj Fabo esete a társadalom veresége.” (1) Ez a vatikáni hivatalos álláspont, amely a korábbi nézőpontokhoz képest jelentős vélemény- és hozzáállásbeli változást tükröz.

Ám hiába a Szentszék efféle nyilatkozata, a katolikus *Avvenire* lap nem mutatott ilyen megértést az ügyben. (4) Az alkotmánybíróság korábbi elnökével, Cesare Mirabelli-vel készült interjúban arról beszéltek a történések hetében, hogy mi az orvos feladata a gyógyíthatatlan, állapotában javulást nem mutató beteg esetében; ezzel a nézőponttal indokolva és megerősítve azt, hogy az eutanázia nem megvalósítható:

„Az orvos tevékenysége a gyógyítás, az egészség visszaállítása, a szenvedés megkönnyítése kell legyen. [...] A beteg (vagy adott esetben a családtagjai vagy meghatalmazottja) el kell tudja mondani a preferenciáit, de az orvosnak kell [erre való] kötöttségek nélkül mérlegelnie.”

Tradicionalisan és kulturálisan is hangsúlyos szemlélet ez: az orvost élet és halál urává teszik újra, ismételten, megerősítve azt a paternalisztikus szemléletet, amely egyúttal az orvos vállára hatalmas felelősséget is rak, és amelynek birtokában az egyéni rendelkezés jogától is lehetősége van megfosztani a beteget. A nézőpont megerősítésére az interjúban kérdezett nagy tekintélyű volt alkotmánybíró a közérdek mellett érvelt. Példaként a védőoltásokat említette, szerinte ezek az eutanáziát kérő, időnként előkerülő esetek egyediek, ezek miatt nem lehet alkotmányos joggá tenni az egyén halálhoz való jogát.

Nyilatkozott az a katolikus pap is az Avvenire újságírójának, akinek volt alkalma felkeresni Fabo édesanyját, majd pedig az ő közvetítésével beszélni a halálba vágyó férfival. (5) Don Vincent elmondása szerint az édesanya nagyon szenvedett és haragudott Istenre, de azért a fia választását védte, mert úgy érezte, nem maradt több lehetőség számukra. Faboval pusztán kétszer találkozhatott a pap, másodszer az utolsó napon. Véleménye szerint Fabo nem volt, nem lehetett boldog attól, hogy meghalhat. Pusztán elkeseredett volt, aki nem érezte teljesnek az életet immár. Don Vincent tapasztalatai szerint ez másoknál is így van: vannak, akik egyszer csak megtalálják az új életükben az értelmet, az erőt a folytatáshoz, még ha korábban meg is akartak halni, és vannak olyanok is, akik végleg belekeserednek. Az ismeretlenre vonatkozó kérdésekre a válaszok új lehetőséget nyithatnak, amely nem feltétlenül hit kérdése. Ám gyakran a felismerés is megérkezik idővel, nyilatkozta Don Vincent. Fabo esetében erre nem volt mód, érte abban a templomban mondott az atya gyászmisét az ő beleegyezésével, amelyben megkeresztelték. Ez azért is jelentős dolog, mert itt tiszta tudattal elkövetett, vágyott öngyilkosságról van szó, és a katolikus egyház az egyházi törvények értelmében semmilyen szentségben nem részesítette/részesíti azokat, akik önkezükkel vetnek véget az életüknek, hiszen megszegték a Tízparancsolatot, önmaguk életét oltották ki.

Mégis, valami az egyházban is változott. Dj Fabo földi maradványait a milánói Sant’Ildefonso templomban búcsúztatták március 10-ikén. (6) Ez a korábbiakban elképzelhetetlen lett volna. A szertartáson részt vett a milánói polgármester éppúgy, mint az egyház képviselői. Hamvait közel egy hónappal később az Indiai Óceánba szórták szerettei és barátai Goa szigete mellett, ahol dolgozott és élt. (7)

Jóllehet Fabiano Antoniani sorsa újra hangsúlyosabbá tette a politikai állásfoglalás szükségességét a halálhoz való jog kérdésében, ám az élő végrendelet, valamint az eutanázia olaszországi kérdései a jelenleg folyó parlamenti viták ellenére továbbra is megoldatlanok.

IRODALOM

Corriere della Sera, Redazione Online: Nel testamento l'addio di Dj Fabo «Troppo dolore, la vita non ha senso» Il Vaticano: «Sconfitta per la società»

http://www.corriere.it/cronache/17_febbraio_28 (Elérés: 2017. február 28.)

Associazione Luca Coscioni <https://www.associazionelucacoscioni.it/> (Elérés: 2017. március.)

Rai Uno weboldala www.rai.it (Elérés: 2017. február 28.)

PAOLINI DANILO: Eutanasia. Mirabelli: «Non c'è un diritto a morire, la Costituzione tutela la vita» <https://www.avvenire.it/attualita/> (Elérés: 2017. március 1.)

BELLASPIGA LUCIA: Il prete che ha incontrato Fabo. «La madre ha chiesto una Messa. Lui ha detto sì» <https://www.avvenire.it/attualita/> (Elérés: 2017. március 1.)

La Stampa Italia, Redazione Online: Venerdì a Milano l'ultimo saluto a dj Fabo: un momento di preghiera in parrocchia <http://www.lastampa.it/2017/03/06/italia/cronache/> (Elérés: 2017. március 6.)

ZANELLA CLAUDIA: Dj Fabo, le ceneri disperse nel mare di Goa: l'ultimo saluto di amici e parenti <http://milano.repubblica.it/cronaca/> (Elérés: 2017. március 6.)

Zsák Éva

PhD hallgató

Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézet

zsak.eva@phd.semmelweis-univ.hu